

Проф. Нина Дюлгерова: В енергетиката много по-голяма е зависимостта на Русия от България

Проф. Нина Дюлгерова пред Агенция “Фокус” .

Фокус: Проф. Дюлгерова, след подписването на тези четири енергийни споразумения вчера, стана ли България „по-зависима от Русия”, както се коментира?

**Нина Дюлгерова: **Когато говорим за взаимоотношения „България – Русия”, особено от вчера насам, смятам, че нещата се промениха в изгодна за България посока. Това се наблюдава от около година и половина, откогато се заговори и започна много активно да се работи по енергийните проекти, например „Бургас – Александрополис”, и от една година – по газопровода „Южен поток”. Защо? Защото за пореден път се доказва, че географията решава всичко, но за първи път се показва, че зависимостта на Русия от България е много по-голяма и тя ще продължи да нараства. Доколкото това ще се използва адекватно от българските политици, зависи изцяло от тях. България се оказва единствената алтернатива за решаване на въпроса за руското разширяване на енергийната система. Всички варианти, които преди се коментираха: през Румъния, през Турция... и то варианти, които са свързани не само с руски проекти, а и с европейски проекти, диверсифициращи енергийните потоци, които да заобикалят Русия, се оказва, че България е най-удобния кръстопът. Когато се обсъжда и проекта „Набуко”, все повече и повече се налага вариантът той да минава през България. Тази ситуация променя коренно значението на България в създалата се политикоикономическа конюнктура. Затова, когато говорим за „зависимост” или „независимост” на едната от другата държава, тук можем вече да обсъждаме „независимостта” и възможността за простор на

действия от страна на България и за една до голяма степен „зависимост” на Русия от България.

Има още един елемент, който преди няколко дни ми каза един дипломат и е тема за размисъл. Коментирайки варианта, който в момента се превръща в реалност, все още в сферата на дипломатическата, икономическата и политическата договореност, според диплома, е свързано със следното: С България най-лесно може да се договори всичко. На въпрос – защо, отговорът беше, че Румъния е голяма държава и там трябва да се говори и да се обработват много хора. Това означава да се плаща. Турция е още по-голяма и по-сложна като обект за решаване на проблеми, свързани с енергийни потоци. С България като малка държава, с малък политически и икономически елит, договореността е по-лесна.

Пренебрежителният коментар беше опроверган от резултатите от посещението на руския президент Владимир Путин, които са гордост за българските политици. България съумя достойно да излезе от ситуацията. В случая България и Русия подписаха договор, който до много голяма степен дава възможност да се защитят българските национални интереси. Те бяха свързани с договор „50 на 50” за „Южен поток”, регистрация в България на смесената компания, която да работи по осъществяването на този енергиен проект, а българската компания „Булгаргаз” да участва на равноправни начала в изграждането на тръбата под Черно море. С някои уговорки може да се каже, че България се превърна в достатъчно равностоеен партньор в изграждането на този стратегически важен за Европа газопровод „Южен поток”.

Фокус: Вчерта беше поставен въпросът: конкурентни ли са двата проекта „Южен поток” и „Набуко”?

Нина Дюлгерова: Когато говорим за конкурентност, трябва да внимаваме дали влагаме икономически или политически смисъл в този термин, или и двата? Какво значи конкуренция, когато „Южен поток” ще

работи с газ, който ще се добива от руска територия, „Набуко” се предполага да работи с газ, който ще идва от Каспийския и даже – от Централноазиатския регион. Тук не става въпрос за конкуренция, а за политическо действие. Смятам, че ако и двата проекта се осъществят, минавайки през българска територия, това е прекрасно! Защото България може да се превърне именно в този политически играч, за който мечтае всяка една държава. Ако това се осъществи плюс „Бургас – Александруполис”, (не бива да забравяме нито за миг, че говорим за бъдеще време за всички тези проекти), тогава в България действително ще осъществи тази идея и цел, която ще бъде гордост за страната ни - ще я издигне на високо, много важно стратегическо място в европейското и глобалното пространство. Тя ще се превърне в енергиен център на Европа, а това означава, че от нея ще зависят много неща.

От вчера се говори, че нямаме собственост върху тръбата, няма да можем да бъдем конкурентни, няма да имаме глас в цялата тази идея, която ще се осъществява занапред (бъдеща идея, както за „Южен поток”, така и за „Набуко”, така и за „Бургас – Александруполис”, защото говорим за срокове, но все още има само политически договорености). Всичко това е доста емоционална и политизирана негативна нагласа срещу тези проекти и особено срещу „Бургас – Александруполис”. Българската опозиция от всички цветове се възпротиви в по-голяма или по-малка степен на българо-руските споразумения. Това е естествена реакция на опозиция в една демократична държава, още повече член на ЕС. Това обаче не може да отрече най-важният факт: всички (Русия, държавите от ЕС, зависими от енергийните доставки) се нуждаят от България. Всички се нуждаят от това – България да каже „да”. Тя го каза, отстоявайки своите интереси (доколкото това е възможно), а какво ще стане след това, бъдещето ще покаже.

Фокус: Какъв знак е присъствието на толкова влиятелни фигури от Кремъл в София на последната официална визита зад граница на Владимир Путин в качеството му на държавен глава?

**Нина Дюлгерова: ** Това е още едно доказателство за ключовото място на България в руските стратегически планове в областта на енергетиката, която днес движи и дирижира всичко в света. Нямам спомен през последните години президентът Путин да прави официални посещения в други държави, с делегация, която включва такива-авторитетните и знакови фигури на неговото управление като вицепремиера „наследника” на Путин Дмитрий Медведев, министъра на външните работи Сергей Лавров, кмета на Москва Юрий Лужков, председателя на „Газпром” Алексей Милер. Всеки един от тях е институция, с която се съобразяват не само в Русия, но и в глобален план. Едва ли тяхното присъствие е случайно. То може да се определи като залог за приемствеността не само на договореностите, но и на личностите, които ще я осъществяват. Именно това по своеобразен начин показва Путин в своето последно официално посещение в качеството му на президент на Руската Федерация.

Фокус: Още коментари от вчера: „Радио „Свобода” написа „Болгазия”..., „Комсомолская правда” написа „Владимир Путин печели България от САЩ”. Може ли да се говори за зависимост в много по-далечен план – за десетилетия напред, това, с което се спекулира най-много отдясно в момента?

**Нина Дюлгерова: ** Лошото на нашата опозиция е, (защото след някоя и друга година голяма част от сега управляващите ще бъде опозиция, а някои от опозицията ще бъдат управляващи), че когато една партия отиде в опозиция, забравя какво е правила като управляваща. Второ, не трябва да се втрещваме в носа си и да не виждаме по-далеч от него. Да погледнем нещата в по-широк, глобален план. Да не забравяме нито за миг, че

България е член на Европейския съюз; да не забравяме факта, че почти всички европейски държави са обвързани с руския нефт и газ; да не забравяме това, че от няколко дни насам редица представители на Европейската комисия говорят, че приемат спокойно подписването на подобни проекти. Защо – защото Европейският съюз все още няма друга реална алтернатива, освен руския нефт и газ. От година и половина насам, както ЕС в лицето на ЕК, така и България като част от ЕС, както и САЩ, като държава, която се стреми в някаква степен да контролира както енергийните потоци, така и сферите на влияние в регионален и глобален план, нито една от тези активни страни в процеса на енергоразпространение не е казала „не трябва“, напротив, казват „трябва“ да се използват всички възможности за решаване на въпроса със стратегическите суровини..

Ако говорим за зависимост „България – Русия“, тогава трябва да говорим за зависимост „ЕС – Русия“? Нито за миг не трябва да забравяме, че в момента имаме единствено действащата енергийна система, изградена още от Съветския съюз. Всичко, което действа както в Централна Азия, така и в Кавказ, пак е изградено преди 1991 година. Веднага може да ми се опонира, че има отделни отсечки, Баку – Тбилиси – Джейхан; газопроводът Турция – Гърция, който там и спря... Средата на декември беше тържествено открит и какво стана – ден, два по-късно веднага излезе информация, че руският „Газпром“ и италианската „ЕНИ“ финализират процеса за газопровода, който се подписа вчера. Не случайно ЕС и САЩ непрекъснато издигат като основна теза диверсификацията, което означава нови коридори. Какво стана досега – в исторически план „Набуко“ е много по-далеч като идея за създаване от „Южен поток“. Но в момента те са на една и съща стартова линия.

Още нещо, ако коментираме европейската и световната преса. Непрекъснато се говори за това, дори вчера основният аргумент на българската опозиция в лицето на Иван Иванов (ДСБ) :беше, че ние

нарушаваме принципите на ЕС по отношение на енергийната ѝ политика. Примерът беше – трябва да не подписваме договор с една и съща компания, която ще осъществява трите процеса: за разделяне на собствеността върху мрежите за пренос от мощностите за производство и добив. Вярно е, през септември 2007 г. ЕК прие такава препоръка и ставаше дума да се разделят трите елемента: производство – носители – потребители. Какво се получи? Една сериозна спекулация с тази позиция на ЕК от страна на депутата от ДСБ. Когато излезе тази идея, Франция и Германия казаха „не” – те също имат много силни монополи в страните си. Получи се един много интересен парадокс: решението на ЕС по този въпрос за разделянето на трите области беше – то да започне да се реализира втората половина на 2008 година. Но най-интересният момент в решението от септември 2007 г., е че от юни 2008 г., председателстваща на ЕС ще бъде Франция. Идва големият въпрос: Франция, с нейните силни енергийни интереси, и силни енергийни корпоративни гиганти, как ще съдейства за решение на този въпрос?! Нека не спекулираме с неща, които не се казват докрай и да не издигаме аргументи, които не са свързани с цялостна информираност.

Не маловажен факт в цялата ситуация е, че дори и ако коментираме тази препоръка на ЕС за разделяне на трите процеса – пак е много просто. Ако се има предвид, че основният елемент на атаки и политически търсения е „Газпром”, за излизане от тази затворена система, всички сме наясно, че „Газпром” или който и да е друг монополист, веднага ще създаде свои офшорни фирми или свои икономически субекти, чрез които пак ще може да контролира цялостния процес на доставяне на енергийни суровини. Според мен – всичко това е еквилибристика на думи; реалностите са жестоки, но от друга страна за България – от дълго време насам – много позитивни. Стига управляващият елит да изиграе много добре своите карти. Цялостната информация за двустранните споразумения едва ли някой ще я разбере в близките месеци. Това, което излезе в медийното пространство за

равнопоставеност в политически план на българска територия за проекта „Южен поток” и ако запазим тези позиции, които бяха очертани, в бъдеще България ще може да разширява и защитава успешно своите национални интереси. Ако продължи тази енергийна конфигурация на интереси в глобален план, България в момента е под щастлива звезда да реши в дългосрочен план стратегическите политически и икономически интереси не само на държавата, но и на българското общество.